

GUD FINNS, HENNES NAMN ÄR PETRUNYA

I den lilla nordmakedonska staden Stip är det tradition att prästen varje januari släpper ner ett stort träkors i floden. Hundratals män kastar sig efter korset och den som lyckas fånga det garanteras lycka och välgång.

Just detta år får Petrunya ett ryck och dyker ner i vattnet och lyckas ta korset före alla andra. Det är första gången en kvinna ger sig in i leken och reaktionerna är våldsamma. Men Petrunya står på sig. Hon har tagit korset och vägrar lämna det ifrån sig.

GENRE: Spelfilm

ÄMNE: Religionskunskap,

Samhällskunskap, Värdegrund

ÅLDER: Från 15 år (H, Gy)

SPELTID: 100 min

PRODUKTIONSÅR: 2019

LAND: Nordmakedonien

TAL: Makedonska

TEXT: Svenska

REGISSÖR: Teona Strugar

Mitevaska

ARTIKELNR: ETS5162

Det här är en film om att leva som kvinna i ett patriarkaliskt samhälle, hårt styrt av traditioner där få gynnar kvinnor. Petrunya har det mesta emot sig: Hon bor hemma, är arbetslös och får ständigt höra hur värdelös hon är. Men en dag tröttnar hon och gör det mest oväntade! Det skapar kaos och tvingar människorna omkring henne att ompröva sina åsikter. En torr humoristisk film om ett allvarligt ämne, som berör miljoner.

– Mia Lund Arnell, ETS Media

"HET KVINNOKAMP" ^{DN}

"UNDERBART, UPPRÖRANDE, BERÖRANDE"
Nyhetsmorgon TV4

"SATIRISK SAGA" ^{SvD}

"STRÅLANDE" ^{Dagens ETC}

"EN BEFRIANDE ROLIG ANTIHJÄLTE" ^{G-P}

LÄROPLANSMÅL Lgr11 och Lgy11 (i urval)

Religionskunskap (Åk 7-9)

- Centrala tankegångar och urkunder i världsreligionerna islam, judendom, hinduism och buddhism.
- Varierande tolkningar och bruk inom världsreligionerna i dagens samhälle.
- Sambandet mellan samhälle och religion i olika tider och på olika platser.
- Religionernas roll i några aktuella politiska skeenden och konflikter utifrån ett kritiskt förhållningssätt.
- Hur religioner och andra livsåskådningar kan forma människors identiteter och livsstilar.

Samhällskunskap (Åk 7-9)

- De mänskliga rättigheterna inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Deras innebörd och betydelse samt diskrimineringsgrunderna i svensk lag.
- Hur mänskliga rättigheter kränks i olika delar av världen.
- Skillnader mellan människors ekonomiska resurser, makt och inflytande beroende på kön, etnicitet och socioekonomisk bakgrund. Sambanden mellan socioekonomisk bakgrund, utbildning, boende och välfärd. Begreppen jämlikhet och jämställdhet.

Religionskunskap (Gymnasiet)

- Kristendomen, de övriga världsreligionerna och olika livsåskådningar, deras kännetecken och hur de tar sig uttryck för individer och grupper i samtiden, i Sverige och i omvärlden.
- Olika människosyn och gudsuppfattningar inom och mellan religioner.
- Religion i relation till kön, socioekonomisk bakgrund, etnicitet, sexualitet.
- Individens och grupperns identiteter och hur de kan formas i förhållande till religion och livsåskådning utifrån t.ex. skriftliga källor, traditioner och historiska och nutida händelser.
- Tolkning och analys av olika teorier och modeller inom normativ etik samt hur dessa kan tillämpas. Etiska och andra moraliska föreställningar om vad ett gott liv och ett gott samhälle kan vara.
- Analys av argument i etiska frågor med utgångspunkt i världsreligionerna, livsåskådningar och elevernas egna ställningstaganden.

Samhällskunskap (Gymnasiet)

- De mänskliga rättigheterna, vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.
- Grupper och individens identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.

Innan ni startar en diskussion kring filmen är det viktigt att läraren/ledaren går igenom handledningen och tänker på hur man ska hantera diskussionen och svaren.

INNAN NI TITTAR

Ta reda på var Nordmakedonien ligger på en karta. Vad vet eleverna om landet? Vilken religion dominerar i Nordmakedonien? Hur ser levnadsstandarden ut? Är det ett fattigt eller rikt land? Är det med i EU? Hur ser utbildningsnivån ut?

Be eleverna att fundera över likheter och skillnader mellan Sverige och Nordmakedonien, så som landet skildras i filmen, medan de tittar.

Förslag på teman:

- Religionens status
- Hur en arbetssökandes situation ser ut
- Kvinnans roll, jämfört med mannens
- Relationen till föräldrar
- Myndigheternas agerande
- Medias agerande

EFTER FILMVISNINGEN

Petrunya

- Vem är Petrunya? Gör en mindmap på tavlan där ni för upp både egenskaper och tankar.
- Vad händer i början av filmen, när Petrunya vaknar? Under hur lång tid utspelar sig filmen, tror du?
- Varför kastar Petrunya sig efter korset?
- Varför hamnar Petrunya i häktet?

FAKTA

NORDMAKEDONIEN

Nordmakedonien är ett land på Balkanhalvön i sydöstra Europa där det bor cirka 2 miljoner invånare. Tidigare hette landet Makedonien, men bytte 2019 namn till Nordmakedonien. Huvudstad är Skopje och officiellt språk är makedonska.

Nordmakedonien är en republik. Den politiska makten delas av parlamentet, presidenten och regeringen. Landet blev självständigt 1991. De största folkgrupperna i landet är makedonier och albaner. Demokratien fungerar relativt väl, men det finns problem med korruption och konflikter mellan etniska grupper. Makedonier och albaner lever skilda från varandra, och förhållandet mellan dem är emellanåt spänt.

De flesta makedonier är ortodoxa kristna medan de flesta albaner är sunnimuslimer.

Nordmakedonien är ett av Europas fattigaste länder, och levnadsstandarden är relativt låg.

Fakta hämtad från ne.se

Normer

- Normer styr våra handlingar oavsett var vi bor, och påverkar människors uppfattningar om vilka vi är. Vilka normer är det Petrunya bryter mot? Är det några av normerna du upplever att vi har även i Sverige? Finns det fler exempel på personer i filmen som bryter mot normerna? Vilka i så fall?
- Petrunyas ålder tas upp på flera ställen i filmen. Hennes mamma vill exempelvis att hon ska säga att hon är yngre än vad hon är. Varför är åldern så viktig?
- När Petrunya kommit hem med korset så säger mamman till Petrunya: ”Du är ett monster” och ”Vad ska grannarna säga”. Varför tror du att mamman blir så upprörd? Varför tar hon inte Petrunyas parti?
- I filmen uppstår en relation mellan Petrunya och Darko, en av poliserna. Hur utvecklas den under filmens gång? Vad tror ni händer sen med dem, efter filmens slut?
- Darko säger att han önskar att han hade Petrunyas mod. Vad menar han med det? Vad svarar Petrunya?

Petrunya, prästen och mobben

- Efter incidenten med korset i floden samlas alla deltagarna som dök efter korset som en mobb vid polisstationen. De kallar Petrunya ”hora” och ”slyna”. Petrunya möter dem och frågar ”Vad har jag gjort?”. Varför utgör Petrunya ett hot mot dessa män?
- I filmen vill prästen inte uttrycka det som att Petrunya ”stal korset”, men samtidigt vill han inte låta henne behålla det. Kan du fritt utveckla resonemanget kring vilka eventuella problem det kan finnas med hans ställningstagande.
- ”Är det verkligen så farligt att en kvinna tog korset?” frågar Petrunya prästen. Vad i filmen talar för att det är farligt – och vad talar mot?
- I slutet ger Petrunya korset tillbaka till prästen. Hon säger att hon inte behöver det längre. Men att prästen och gruppen av arga, unga män (mobben) behöver det. Vad tror du att hon menar med det?

Genus

- Den kvinnliga reportern vill berätta om Petrunya och händelsen i sin tv-sändning med motivationen att det som inträffat är exempel på könsdiskriminering. Hur resonerar hon? Hur resonerar hennes chef? Hur skulle du resonera?
- Reportern säger i filmen att Nordmakedonien är ”ett patriarkalt samhälle”. Vad menas med det? Vad i filmen visar på det?
- I slutet visas bilder på olika kvinnor som har figurerat i filmen. Resonera kring vad ni tror att filmskaparen vill visa med detta.

Religion/Tradition

- I filmen skildras ett samhälle med ortodoxa kristna. Kan du nämna exempel på traditioner, symboler, ritualer från den ortodoxa kyrkan som skiljer sig från övriga inriktningar inom kristendomen?
- Fundera tillsammans över religionens roll i det nordmakedonska samhället.
 - a) Hur präglar religionen Petrunyas liv?
 - b) Framstår hon som religiös?
 - c) Vad är religion och vad är tradition i det som filmen tar upp?

NYCKELBEGREPP

PROCESSION

En procession är ett högtidligt festtåg som ofta används vid religiösa högtider och sammanhang. Folk går långsamt efter en ledare för att fira någonting. Processioner är vanliga inom katolicismen men förekommer även i andra religioner.

NORM

En norm är en regel för vad som är önskvärt beteende. Normer definierar hur vi förväntas uppträda. Det kan finnas olika normer för exempelvis en arbetsplats eller en religiös grupp. Eftersom en norm pekar ut vad som är normalt definierar den även vad som står utanför normen. För den som av olika skäl inte passar in i normen kan effekten bli att man anses som ”onormal”. Det kan vara svårt att bryta mot invanda normer.

NORMKRITIK

Normkritik är metoder och teorier som används för att arbeta mot diskriminering. Syftet är att synliggöra normer och visa på hur de kan vara diskriminerande samt att ifrågasätta vad som egentligen är normalt. Med ett normkritiskt arbete kan normer brytas för att göra samhället mer tolerant.

PATRIARKAT

Ett system där kvinnorna underordnas männen, det kan vara ekonomiskt, politiskt, religiöst och socialt.

(Källa: NE och Wikipedia)

Skillnader/Likheter

- Be eleverna att redogöra för de likheter och skillnader mellan Sverige och Nordmakedonien, som de upptäckte när de tittade på filmen.
 - Religionens status
 - Hur en arbetssökandes situation ser ut
 - Kvinnans roll, jämfört med mannens
 - Relationen till föräldrar
 - Myndigheternas agerande
 - Medias agerande

FÖRDJUPNINGSSUPPGIFTER

Jämställdhetsdebatten i Sverige

SCB har gett ut en skrift: "På tal om kvinnor och män – Lathund om jämställdhet 2018". Se länk nedan.

I Sverige talar vi ofta om hur jämställda vi är; men hur ser det ut egentligen? Är vi ett jämställt land? Utgå från skriften och skriv tillsammans i par ner vad ni kommer fram till. Skriften är indelad i olika områden, fördela områden över klassen. Redovisa sedan för varandra.

Religionen i vardagen

Religion fyller en viktig funktion i många människors identitet. Arbeta i par och försök att komma på i vilka sammanhang som religionen spelar roll för identiteten. Jämför ett religiöst land som Nordmakedonien och ett sekulariserat land som Sverige.

Religion och tradition

Det finns en viktig skillnad mellan religion och tradition. En del av det vi idag tolkar som religiösa regler har snarare uppkommit genom traditioner som pågått under lång tid. Dela in er i par och diskutera begreppen. Resonera kring vilka likheter och skillnader det finns. Försök hitta bra exempel som kan exemplifiera vad som är vad. Hänger till exempel omskärelse, könsstympning och religiös slakt ihop med religion eller tradition? Koppla även begreppen till filmen. Av de regler som Petrunya bryter mot i filmen – vilka handlar om religion och vilka handlar om tradition?

Petrunyas resa

Skriv en uppsats och beskriv Petrunyas resa från sängliggande och nästan handlingsförlamad till en revolutionär! Vad är det som väcker hennes aktivism och ilska och vad är det som får henne att handla som hon gör?

Patriarkalt förtryck

Jon Asp skrev i sin recension av filmen att "det patriarkala förtrycket upprätthålls genom olika traditioner, ständiga inkonsekvenser utförda av kyrkan, staten och andra män beredda till vad som helst för att behålla makten." (Se länk nedan.) Vad är ett patriarkat? Vad är ett patriarkalt förtryck? Skriv en uppsats om detta och redogör för vilka traditioner i filmen som Jon Asp anspelar på? Och vad kan han tänkas mena med "ständiga inkonsekvenser"? Vad kan det vara, utförda av kyrkan, staten och andra män? Jämför sedan med Sverige. Har Sverige traditioner eller inkonsekvenser som upprätthåller ett patriarkalt förtryck på något sätt?

LÄNKAR

Statistiska centralbyrån

www.scb.se

Sök på "På tal om kvinnor och män 2018"

Recension Svenska Dagbladet

<https://www.svd.se/bryter-mot-patriarkatet-i-satirisk-saga>

Asp, Jon. Gud finns, hennes namn är Petrunya
Bryter mot patriarkatet i satirisk saga. *SvD*. 2019-10-17.
(Hämtad 2020-06-01).